

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 OSLO

Innspill til Kunnskapsdepartementet på ECVET

Vi viser til det pågående arbeidet med høring på arbeidsdokumentet *Det europeiske systemet for opplæringspoeng i yrkesrettet utdanning og opplæring* (ECVET) fra EU-kommisjonen og til invitasjon til å delta på høringskonferanse om samme sak den 5. mars 2007. Vedlagt følger Utdanningsforbundets innspill til arbeidsdokumentet.

Rammene for det foreslåtte ECVET er såpass vage at det er vanskelig å forutse alle konsekvensene et slikt system kan føre til på sikt. De spørsmålene EU-kommisjonen ber om svar på, oppfattes som for konkrete i forhold til forslaget og lar seg derfor vanskelig besvare som enkeltspørsmål. Vi stiller også spørsmål om et slikt system kan fungere uten en harmonisering av innhold og utdanningsnivåer i yrkesutdanninger mellom land.

Utdanningsforbundet savner en grundigere redegjørelse for hvordan de europeiske landenes fagopplæringstradisjoner, systemer og kulturer kan ivaretas innenfor rammene av ECVET.

Forholdet mellom EQF og ECVET

Mange europeiske land er nå i vurderings- eller utviklingsfasen når det gjelder nasjonale kvalifikasjonsrammeverk. EQF er fortsatt ikke vedtatt i EU-parlamentet eller rådet. I Norge er vi i en utprøvningsfase, og det er ikke fattet noen beslutning om vi ønsker å etablere eller knytte oss til et slikt system. Slik ECVET beskrives i arbeidsdokumentet, er det nært knyttet til EQF/NQF. Vil det si at dersom Norge beslutter å utvikle et kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, vil vi også etablere et system for ECVET, i tråd med det som nå utvikles i EU?

I forslaget til EQF omtales ECVET på linje med andre virkemidler og støtteordninger som Ploteus og Europass. Mens de to sistnevnte er hjelpemidler som den enkelte innbygger kan velge å benytte seg av, griper ECVET rett inn i nasjonale utdanningssystem. Det er særlig gjennom å skulle poengfeste læringsutbytte fra ulike arenaer at dette blir problematisk. Hvordan skal en for eksempel vekte erfaring fra ulike arbeids- og opplæringsforhold i poeng på en slik måte at det skaper gjensidig tillit blant aktørene? Skal lengde på arbeidsforholdet vektas likt i forhold til de ulike fagene? Hva er den reelle merverdien av ECVET i forhold til Europassordningen? Tenker en seg at ECVET ervervet på et nivå i et land, kan gi uttelling på et annet nivå i et annet land?

Slutter vi oss til et slikt system, kan det se ut som om at vi i prinsippet sier fra oss deler av selvbestemmelsen over innholdet i nasjonal yrkesrettet utdanning og opplæring.

Forholdet mellom tillit og kontroll

Mens ideen bak et europeisk kvalifikasjonsrammeverk er gjensidig tillit mellom bransjer, sektorer og land, bygget på kvalitet i opplæringen, kan vi ikke se at dette gjelder for ECVET. Landene skal som kjent selv definere sine opplæringsløp som et sett enheter av læringsutbytte. Slik det foreslås i arbeidsdokumentet, skal enheter bestå av summen av den opparbeidede kunnskapen, ferdigheter og kompetanse, uavhengig av hvor læringen har skjedd og der det innbyrdes forholdet mellom enhetene skal uttrykkes i poeng. Dokumentasjon skal utstedes av et senter for validering i det enkelte land.

For at et slikt system skal kunne oppnå nødvendig tillit, avhenger det av en rekke forhold. Vil det for eksempel være mulig å samle opp arbeidspraksis i bolker og ”bytte” det inn i en utdanning? Skal arbeidserfaring kunne veksles inn i en hel utdanning? Hvem skal poengfeste og vurdere læringsutbytte ervervet på de ulike arenaene? Hvilke fullmakter skal eller bør slike senter ha til å validere nasjonale utdanninger? Hvilke ankenemligheter ser en for seg bør inngå i et slikt system, for eksempel om en person får mindre uttelling enn vedkommende forventet?

Forholdet mellom den formelle opplæringsarenaen og den uformelle læringssituasjonen

I dokumentet pekes det på at *det er nødvendig med et system der den enkelte kan gjennomføre kvalifiseringsprosessen mens de flytter fra en læringsarena til en annen*. Mens vi i Norge har samlet hoveddelen av fag- og yrkesopplæringen i et offentlig utdanningssystem, er ikke det samme tilfelle i hele Europa. I mange land er fortsatt mye av fagopplæringen knyttet til private aktører, bransje- og bedriftsopplæring med mer. Det er også stor forskjell på systemer for vurdering av realkompetanse i Europa, fra dem som ikke har etablerte systemer, til dem som har godt utbygde systemer. I Norge har vi etablert et nasjonalt system for vurdering av realkompetanse, der det formelle utdanningssystemet har sertifiseringsretten. Vi har etter hvert fått et partssamarbeid både med hensyn til utvikling av nasjonale læreplaner og kompetanseplattformer innen fag- og yrkesopplæringen. På den bakgrunnen kan vi se at det for mange land kan være hensiktsmessig med ulike støttefunksjoner i utviklingen av sine utdanningssystemer og systemer for realkompetansevurdering. Men vi bør vurdere nøye om det er behov for et slikt system i Norge. Er det ønskelig at en helsefagarbeider eller elektriker skal kunne avkorte teoridelen av opplæringen med arbeidserfaring fra et annet europeisk land? Eller kan vi tenke oss at opplærings- eller verdiskapingsåret kan erstattes av praksis validert av et annet lands senter eller myndigheter?

Læringsutbytte skal med andre ord kunne dokumenteres fra ulike arenaer. Utdanningsforbundet ser det ikke som uvesentlig hvor en erverver sine kvalifikasjoner. Det formelle utdanningssystemet er utviklet for å ivareta flere funksjoner i et helhetlig opplæringsforhold, både faglig og sosialt. Vi ser det som viktig å fremheve ulike kvaliteter ved de nasjonale utdanningssystemene, som ikke må viskes ut gjennom en ren arbeidslivstilnærming.

Internasjonal påvirkning på nasjonal utdanningspolitikk

Mens EQF er tenkt å nivåfeste læringsutbytte, definerer ECVET varighet og indirekte også innholdet i opplæringen. Utdanningsforbundet er enig i at det er viktig å fokusere på læringsutbytte, men det er viktig at valg og innretning av utdanninger er et nasjonalt ansvar. ECVET må ikke føre til at det blir et krav om forenkling, harmonisering og standardisering av nasjonale utdanningssystem. Lov- og regelverk, inkl læreplaner, skal fortsatt være et nasjonalt anliggende, og det må sikres gjennom de løsninger som velges.

ECVET angår all yrkesrettet utdanning og opplæring. I Norge vil det først og fremst være fag- og yrkesopplæringen, men også fagskoleutdanninger og profesjonsutdanninger på høyere grad vil berøres av et slikt system. Det er ikke klart hvordan kvalifikasjoner i fag- og yrkesopplæringen plasseres i forhold til kvalifikasjoner som er tatt i høyere utdanning. Utdanningsforbundet kan ikke

se at det er ønskelig å bygge ned skillet mellom (opplærings)poeng ervervet i det formelle og det uformelle opplæringssystemet, det vil si mellom utdanningsinstitusjoner og arbeidsliv.

ECVET og livslang læring

Slik ECVET er foreslått, har det først og fremst sin verdi for en person som er i utdanning, eller når en ønsker seg tilbake i et utdanningsforhold. Tanken er at en gjennom dette systemet skal kunne avkorte utdanninger på bakgrunn av kompetanse ervervet på andre områder. Det kan - som tidligere påpekt - synes som et meget omfattende og komplekst system å etablere med det som mål. Dersom en gjennom denne konsultasjonen finner at det ligger en klar merverdi av ECVET for den enkelte, burde ikke et slikt system heller dokumentere og anerkjenne arbeidserfaring til bruk i ansettelsesforhold i arbeidslivet? Det er jo særlig når en går fra et ansettelsesforhold til et annet, eller er i en jobbsøkerprosess, at det er behov for å samle, dokumentere og få anerkjennelse for erfaring som er ervervet på ulike arenaer. På den måten vil en i praksis kunne realisere målet om å fremme livslang læring gjennom en kontinuerlig oppdatering og fornying av kunnskap, ferdigheter og ulike former for kompetanse, samtidig som det blir anerkjent av arbeidslivet.

Mobilitet vs ”brain – drain”

Skal EU nå målet om å gjøre den europeiske økonomien til den mest konkurransedyktige og kunnskapsbaserte økonomien i verden, ønsker man å styrke satsningen på kunnskapssektoren og øke mobiliteten i Europa. Med mobilitet forstår vi mobilitet både innen utdanningssystemet og arbeidsmarkedet. I utviklingen av systemer som EQF og ECVET er det viktig å peke på at de europeiske landene – alt etter utvikling oa – har ulikt behov for mobilitet.

Den største utfordringen for arbeidslivet i Europa er å kvalifisere de ufaglærte til jobber hvor det er behov for arbeidskraft. En utilsiktet effekt av denne politikken kan bidra til å holde ufaglærte i Europa utenfor arbeidsmarkedet, mens man bringer inn faglærte fra andre deler av verden. Det må videreutvikles ordninger i arbeidslivet som gjør det enklere for arbeidsledige til å kvalifisere seg til de ledige – og nye – jobbene. En annen utfordring – og ansvar – vi har i Europa, går i retning av de nye medlemslandene. Det er viktig at de ikke ender opp som ”netto-eksportører” av faglært arbeidskraft til de rikeste EU/EØS-landene.

Muligheter for innflytelse

Problemstillingene i høringsnotatet legger vekt på å innhente tilbakemeldinger på et mer eller mindre ferdig system. Vi ønsker å minne om at selv om det foreligger et mandat til å utvikle system for å overføre, akkumulere og anerkjenne læringsutbyttet i Europa, er ikke selve systemet vedtatt. Det er med andre ord rom for å påvirke utviklingen av ECVET.

Det er så pass mange usikre faktorer i det foreliggende dokumentet at Utdanningsforbundet finner det på dette tidspunktet vanskelig å gå inn for et system som – i alle fall tilsynelatende – legger så mange og sterke føringer både på innhold og struktur i norsk yrkesrettet utdanning og opplæring.

Med vennlig hilsen
for Utdanningsforbundet

Torbjørn Ryssevik
avdelingssjef

Astrid Kristin Moen Sund
spesialkonsulent